

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSIOSIOS RINKIMŲ KOMISIJOS
POLITINIŲ PARTIJŲ IR POLITINIŲ KAMPANIJŲ FINANSAVIMO KONTROLĖS
SKYRIUS**

**PAŽYMA
DĖL CENTRO PARTIJOS „GEROVĖS LIETUVA“ (BUVUSIOS LIETUVOS CENTRO
PARTIJOS) LĖŠŲ IŠ NELEISTINŲ FINANSAVIMO ŠALTINIŲ PANAUDOJIMO IKI JŲ
GRAŽINIMO MOKĖTOJAMS AR PERVEDIMO Į VALSTYBĖS BIUDŽETĄ**

2020 m. balandžio 29 d. Nr. 3-42 (1.12)
Vilnius

Dėl tyrimo pagrindo

1. Lietuvos Respublikos vyriausioji rinkimų komisija (toliau – VRK) 2020 m. kovo 31 d. gavo (VRK reg. Nr. 1-578 (7.9) pranešimą (toliau – Pranešimas), kuriame išdėstytų aplinkybių pagrindu teiraujamas, kodėl Lietuvos centro partijos VRK pateiktame 2019 m. aiškinamajame rašte nurodyta, kad nario mokesčio per ataskaitinį laikotarpį gauta 1 694 Eur, nors, Pranešimo autoriaus žiniomis, 2019 m. rugsėjo 12, 17, 18, 20 dienomis partija iš Pranešime nurodyto jos nario (VRK žinomas) buvo gavusi ne mažiau kaip 5 000 Eur nario mokesčių.

2. Pranešime nurodyta, kad partijos narių mokesčių registracijos žurnale galimai neužregistruotos nario įneštos lėšos buvo panaudotos partijos iškeltų kandidatų Kristupo Augusto Krivicko ir Rūtos Janutienės politinėms kampanijoms finansuoti, o partijai gavus lėšų iš kito finansavimo šaltinio, lėšos galimai gražintos mokėtojui.

3. Pranešimo autorius VRK teiraujasi, *„kodėl aiškinamajame rašte nurodyta, kad nario mokesčio gauta tik 1 694 Eur“* ir ar nurodyto partijos nario *„įnešti pinigai buvo užregistruoti nario mokesčio registracijos žurnale“*.

Dėl teisinio reglamentavimo

4. Pagal Lietuvos Respublikos politinių partijų įstatymo (toliau – Įstatymas) 19 straipsnio 4 dalį¹, *politinės partijos narys per metus politinei partijai gali sumokėti nario mokesį, neviršijantį 20 paskelbto praėjusių kalendorinių metų ketvirto ketvirčio vidutinio mėnesinio darbo užmokesčio (toliau – VMDU) dydžių. Bendra politinės partijos nario mokesčio politinei partijai suma per metus negali viršyti 10 procentų politinės partijos nario deklaruotų praėjusių kalendorinių metų metinių pajamų. Jeigu bendra politinės partijos nario mokesčių politinei partijai suma per metus viršija 360 eurų, politinės partijos narys privalo deklaruoti savo turtą ir pajamas. Prieš priimdamas politinės partijos nario mokesį, kurio suma per metus viršija 360 eurų, už politinės partijos apskaitą atsakingas asmuo Vyriausiosios rinkimų komisijos informacinėje sistemoje patikrina, ar politinės partijos nario mokeskis atitinka šio įstatymo reikalavimus dėl jo dydžio. Priimamas tik šio įstatymo reikalavimus atitinkantis nario mokeskis. Šio įstatymo reikalavimų neatitinkantis nario mokeskis laikomas neleistinu politinės partijos finansavimo šaltiniu.*

¹ 2019 m. kovo 1 d. – gruodžio 31 d. galiojusi redakcija

5. Įstatymo 19 straipsnio 9 dalyje nustatyta, kad *finansuoti politines partijas kitomis, šiame straipsnyje nenurodytomis, lėšomis draudžiama*. To paties straipsnio 10 dalyje – *politinei partijai gavus lėšų iš kitų, šiame įstatyme nenumatyty, finansavimo šaltinių, kai lėšų šaltinis yra žinomas, už politinės partijos apskaitą atsakingas asmuo per 5 darbo dienas nuo tokių lėšų gavimo dienos turi lėšas grąžinti jas pervedusiam asmeniui, nurodydamas atsisakymo priimti lėšas priežastis. Jeigu lėšų šaltinis per 10 darbo dienų nenustatomas, už politinės partijos apskaitą atsakingas asmuo lėšas pveda į valstybės biudžetą.*

6. Pagal 2014 m. balandžio 7 d. VRK sprendimu Nr. Sp-107 patvirtinto Politinės partijos narių mokesčių žurnalo formos, jo užpildymo ir pateikimo tvarkos aprašo 28 punktą, *nario mokestis laikomas užregistruotu žurnale užpildžius visas privalomas skiltis (laukus) ir nurodžius, kad mokestis priimtas (nepriimtas). Žurnale neužregistravus nario mokesčio priimtu jo naudoti negalima.*

7. Valstybės įmonės Registrų centro duomenimis, Lietuvos centro partija 2019 m. gruodžio 18 d. pakeitė pavadinimą į Centro partija „Gerovės Lietuva“.

Dėl tyrimo aplinkybių nustatymo

8. Patikrinus Pranešime pateiktą informaciją, 2020 m. kovo 19 d. gauto ir 2020 m. balandžio 7 d. patikslinto Lietuvos centro partijos 2019 m. finansinių ataskaitų rinkinio, jo priedų, taip pat partijos nario mokesčių registracijos žurnalo duomenis bei iš už politinės partijos apskaitą atsakingo asmens gautą (VRK reg. Nr. 1-701 (7.9) partijos 2019 m. einamosios banko sąskaitos išrašą, nustatyta, kad:

8.1. iš viso 2019 metais Lietuvos centro partija gavo 6 062 Eur partijos narių mokesčių;

8.2. iš jų, laikantis Įstatymo nuostatų, priimta 1 694 Eur, įskaitant ir iš Pranešime nurodyto asmens 2019 m. rugsėjo 12 d. gautą 1 500 Eur nario mokesčių;

8.3. likusi narių mokesčių suma (4 368 Eur), pažeidžiant Įstatymo 19 straipsnio 10 dalį, buvo pavėluotai grąžinta juos mokėjusiems asmenims (4 362 Eur) (vietoj 5 darbo dienų grąžinta po 1–13 mėnesių) ir pervesta į valstybės biudžetą (6 Eur) (vietoj 10 darbo dienų po 11 mėnesių) kaip nepriimtini nario mokesčiai.

9. Pranešime minimo partijos nario sumokėti nepriimtini mokesčiai (4 350 Eur) buvo užregistruoti partijos nario mokesčio registracijos žurnale tik 2019 m. gruodžio 23 d. ir grąžinti mokėtojui gruodžio 27 d. kaip nepriimtini mokesčiai, nes jų dydis viršijo 10 proc. praėjusių kalendorinių metų mokėtojo deklaruotų pajamų dydį:

9.1. 2019 m. rugsėjo 17 d. – 1 500 Eur (mokėjimo paskirtis – „*Antra dalis nario mokestis už 2018 m. – 10 % nuo 2017 m. pajamų*“),

9.2. 2019 m. rugsėjo 18 d. – 1 000 Eur (mokėjimo paskirtis – „*Pirma dalis nario mokestis už 2019 m. – 10 % nuo 2018 m. pajamų*“),

9.3. 2019 m. rugsėjo 18 d. – 500 Eur (mokėjimo paskirtis – „*Antra dalis nario mokestis už 2019 m. – 10 % nuo 2018 m. pajamų*“),

9.4. 2019 m. rugsėjo 20 d. – 1 000 Eur (mokėjimo paskirtis – „*Trečia dalis nario mokesčio už 2019 m. – 10 % nuo 2018 m. pajamų*“),

9.5. 2019 m. lapkričio 20 d. – 350 Eur (mokėjimo paskirtis – „*Dalis nario mokesčio už 2019 m.*“).

10. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad šis asmuo 2018 metų sausio–gruodžio mėnesiais sumokėjo 5 040 Eur nario mokesčių, iš kurių 3 280 Eur gražinta liepos–gruodžio mėnesiais, VRK informacinėje sistemoje gavus VMI informaciją, kad mokestis nepriimtinas.

10.1. Taip pat 2018 m. sausio 11 d. VRK buvo gautas (VRK reg. Nr. 1-56 (7.5) šio asmens paklausimas, kuriame teiraujasi „*kaip galėtų 2018 m. sumokėti [nario mokesčio] po 10 proc. nuo nurodytų 2015, 2016 ir 2017 m. gautų ir deklaruotų metinių pajamų*“. 2018 m. sausio 19 d. VRK atsakyme (VRK reg. Nr. 2-109 (7.9) paklausimo autoriui nurodyta Įstatymo 19 straipsnio 4 dalies nuostata, kad *bendra politinės partijos nario mokesčio politinei partijai suma per metus negali viršyti 10 procentų politinės partijos nario deklaruotų praėjusių kalendorinių metų metinių pajamų*, bei atsakyta, kad „*Įstatyme nenumatyta, kad per vienerius metus partijos nariui sumokėjus nario mokesčių už kelerius metus būtų vertinamos kelerių metų pajamos*“.

10.2. Laikytina, kad Pranešime nurodytas asmuo ir politinė partija 2018 metų sausio mėn. buvo informuoti apie nario mokesčio dydžio vertinimą gautų pajamų atžvilgiu.

11. Laikotarpiu nuo 2019 m. sausio 1 d. iki rugsėjo 16 d. Lietuvos centro partija dar iš trijų, Pranešime nenurodytų, asmenų gavo iš viso 30 Eur nepriimtinių lėšų, kurias gražino mokėtojams arba pervedė į valstybės biudžetą 2019 m. gruodžio, 2020 m. kovo mėnesiais:

11.1. 2019 m. vasario 21 d. iš asmens „A“ gautas mokestis (12 Eur, mokėjimo paskirtis – „*Narystės mokestis*“) partijos nario mokesčio registracijos žurnale buvo užregistruotas daugiau nei po metų, tik 2020 m. kovo 18 d. ir tą pačią dieną gražintas mokėtojui kaip nepriimtinas mokestis, nes asmuo, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos duomenimis (VRK IS gauta Teisingumo ministerijos informacija ir atsakymas (reg. Nr. 1-742 (7.9) į VRK paklausimą), mokesčio mokėjimo metu nepriklausė partijai;

11.2. 2019 m. balandžio 11 d. Biržų skyriaus pirmininko atliktu iš 8 asmenų gautų įnašų (iš viso 50 Eur) pavedimu gautas ir asmuo „B“ mokestis (6 Eur, mokėjimo paskirtis – „*Biržų skyriaus nario mokestis už 2018.10-2019.03 mėn.*“) buvo užregistruotas partijos nario mokesčio registracijos žurnale 2019 m. gegužės 6 d. ir 2020 m. kovo 18 d. pervedtas į valstybės biudžetą kaip nepriimtinas mokestis, nes asmuo, Teisingumo ministerijos duomenimis (VRK IS gauta Teisingumo ministerijos informacija ir atsakymas (reg. Nr. 1-742 (7.9) į VRK paklausimą), mokesčio mokėjimo metu nepriklausė partijai.

11.3. Asmuo „C“ 2019 m. rugsėjo 16 d. į partijos einamąją sąskaitą pervedta 12 Eur suma (mokėjimo paskirtis – „*Auka rinkimams*“) ir 2019 m. gruodžio 27 d. buvo gražinta mokėtojui kaip klaidingas mokėjimas.

12. 9 punkte ir 11.1, 11.2 papunkčiuose nurodyti gauti nario mokesčiai neatitinka Įstatymo reikalavimų (viršija 10 procentų partijos nario deklaruotų metinių pajamų arba sumokėti ne partijos narių), todėl pagal Įstatymo 19 straipsnio 4 dalį laikytini neleistinu politinės partijos finansavimo šaltiniu.

13. Pagal Įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 7 punktą, politinės partijos politinės kampanijos laikotarpiu gali gauti turinčių teisę aukoti fizinių asmenų aukų šios politinės partijos politinei kampanijai finansuoti. Atsižvelgiant į Įstatymo 2 straipsnio 6 dalį ir Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo 2 straipsnio 14 dalį ir 14 straipsnio 1 dalį, politinei kampanijai finansuoti skirtos aukos privalo būti pervestos į politinės kampanijos, o ne einamąją partijos sąskaitą. Taigi, 11.3 papunktyje nurodyta auka, kuri gauta ne į politinės kampanijos sąskaitą politinės kampanijos laikotarpiu, laikytina neleistinu politinės partijos finansavimo šaltiniu.

14. Kaip jau minėta, Lietuvos centro partija 9 ir 11 punktuose nurodytus narių mokesčius ir gautą auką grąžino juos sumokėjusiems asmenims arba pervedė į valstybės biudžetą, pažeisdama Įstatymo 19 straipsnio 10 dalyje nustatytus terminus. Kadangi 2019 m. spalio 1 d. likutis einamoje banko sąskaitoje buvo neigiamas (-8,99 Eur), laikytina, kad 9.1–9.4 papunkčiuose ir 11 punkte nurodytos lėšos, prieš jas grąžinant mokėtojams ar pervedant į valstybės biudžetą, buvo panaudotos.

14.1. 11.1 papunktyje nurodyto 2019 m. vasario 21 d. gauto nepriimtino mokesčio (12 Eur) dalis (4,96 Eur) buvo panaudota jau 2019 m. balandžio 1 d., kai po tą dieną patirtų išlaidų banko komisiniam mokesčiui einamosios sąskaitos likutis sudarė 7,04 Eur. 2019 m. balandžio 11 d. gavus 11.2 papunktyje nurodytą nepriimtina mokesťį (6 Eur), bendra nepriimtinių ir negrąžintų mokesčių suma sudarė 13,04 Eur. 2019 m. rugsėjo 16 d. gavus 11.3 papunktyje nurodytą nepriimtina auką (12 Eur), bendra nepriimtinių, galimai nepanaudotų ir negrąžintų mokesčių suma sudarė 25,04 Eur. Atsižvelgiant į tai, kad nuo 2019 m. balandžio 11 d. iki rugsėjo 16 d. partija gavo lėšų iš teisėtų finansavimo šaltinių, partijos einamojoje sąskaitoje visą laiką likutis buvo didesnis negu gauta nepriimtinių mokesčių suma (13,04 Eur), o nuo 2019 m. rugsėjo 16 d. iki rugsėjo 24 d. – didesnis negu bendra nepriimtinių lėšų suma (25,04 Eur), todėl laikoma, kad ši suma galimai nebuvo panaudota iki 2019 m. rugsėjo 25 d. ir spalio 1 d. patirtų išlaidų, kurias patyrus sąskaitoje buvo neigiamas likutis (-8,99 Eur).

14.2. Didžioji dalis (97,42 proc.) partijos išlaidų nuo 2019 m. rugsėjo 17 d., kai buvo gauti 9.1–9.4 papunkčiuose nurodyti nepriimtini Pranešime minimo nario mokesčiai (4 000 Eur), iki 2019 m. spalio 1 d., kai sąskaitos likutis tapo neigiamas, buvo skirti dviejų partijos iškeltų 2019 m. rugsėjo 8 d. naujų rinkimų į Lietuvos Respublikos Seimą vienmandatėse Žirmūnų Nr. 4, Gargždų Nr. 31 ir Žiemgalos Nr. 46 rinkimų apygardose kandidatų politinėms kampanijoms finansuoti (4 125,00 Eur). Kitos išlaidos sudarė 109,14 Eur (2,58 proc.), jos buvo patirtos, panaudojus ir kitas likusias, galimai nepanaudotas, 11 punkte nurodytas nepriimtinas lėšas (25,04 Eur).

14.3. 9 punkte ir 11.3 papunktyje nurodytos nepriimtinos lėšos 2019 m. gruodžio 27 d. grąžintos panaudojus 2019 m. lapkričio 11 d. iš VMI gautą savanoriškai gyventojų skirtą sumokėto metinio pajamų mokesčio dalį (1 proc.) 11 566,38 Eur, o 11.1 ir 11.2 papunkčiuose nurodytos nepriimtinos lėšos (18 Eur) grąžintos 2020 m. balandžio 18 d.

14.4. Dėl 9.5 papunktyje nurodytų nepriimtinių lėšų panaudojimo nėra įrodančių duomenų, nes nuo lėšų gavimo (2019 m. lapkričio 20 d.) iki grąžinimo 2019 m. gruodžio 27 d. partijos einamojoje sąskaitoje visą laiką likutis buvo didesnis negu gauta nepriimtino nario mokesčio suma (350 Eur).

15. Įstatymo 19 straipsnio 4 dalyje imperatyviai nurodyta, kad, prieš priimdamas politinės partijos nario mokestį, kurio suma per metus viršija 360 eurų, už politinės partijos apskaitą atsakingas asmuo VRK informacinėje sistemoje patikrina, ar politinės partijos nario mokestis atitinka šio įstatymo reikalavimus dėl jo dydžio. Priimamas tik šio įstatymo reikalavimus atitinkantis nario mokestis. Tai nebuvo atlikta gavus Pranešime nurodyto partijos nario pervestus nario mokesčius, viršijančius 360 Eur sumą.

16. Nors Įstatyme išreikštai nenurodytas partijos nario mokesčio priėmimo terminas, sistemiškai vertinant Įstatymo 19 straipsnio 4 ir 10 dalis, politinė partija, gavusi nario mokestį, per 5 darbo dienas, tai yra Įstatymo reikalavimų neatitinkančio nario mokesčio grąžinimo terminą, turėtų įsitikinti, kad gautas nario mokestis atitinka Įstatymo reikalavimus: nario mokestį sumokėjo partijos narys bei mokesčio priimtinumą, kai jis viršija 360 Eur sumą per metus. Šie reikalavimai tikrinami gautus nario mokesčius registruojant VRK informacinėje sistemoje.

17. Įstatymo 29 straipsnio 3 dalies 1 punkte numatyta, kad *netinkama politinės partijos veikla laikytina tokie veiksmai, kai politinė partija priima sprendimus politinės partijos veiklai naudoti lėšas, gautas iš neleistinų politinės partijos finansavimo šaltinių*. Pagal to paties straipsnio 2 dalį, *prokuroras turi teisę prašyti teismo paskirti ekspertus, kad šie ištirtų, ar politinė partija, jos valdymo organai ar jų nariai veikė tinkamai*, o pagal 4 dalį, *jeigu nustatoma, kad politinės partijos veikla yra netinkama, priemonės gali taikyti teismas*.

18. Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos centro partija lėšas (4 030 Eur) iš neleistinų finansavimo šaltinių, kurias buvo panaudojusi, vėliau savo iniciatyva grąžino ar pervedė į valstybės biudžetą lėšas, svarstyti, ar tikslinga surinktą informaciją perduoti Lietuvos Respublikos generalinei prokuratūrai.

19. Pagal Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 544 straipsnio 3 dalį, *kitoks, negu nustatyta šio straipsnio 1, 2 dalyse, politinės partijos finansavimo tvarkos pažeidimas užtraukia baudą už politinės partijos apskaitą atsakingam asmeniui ar politinės partijos pirmininkui nuo vieno šimto penkiasdešimt iki aštuonių šimtų penkiasdešimt eurų*.

19.1. Pažymėtina, kad Lietuvos centro partija apie už politinės partijos apskaitą atsakingo asmens pakeitimą VRK informavo 2019 m. gruodžio 4 d., taigi nepriimtinių lėšų gavimo laikotarpiu

(nuo 2019 m. vasario 21 d. iki lapkričio 20 d.) už politinės partijos apskaitą buvo atsakingas kitas asmuo.

20. Administracinių nusižengimų kodekso 589 straipsnio 5 punkte nustatyta, kad administracinių nusižengimų *teiseną pradeda, administracinių nusižengimų tyrimą atlieka ir administracinių nusižengimų protokolus surašo Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininkas ar jo įgaliotas šios komisijos narys – dėl šio kodekso 544 straipsnyje numatytų administracinių nusižengimų.*

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūloma:

1. Pripažinti, kad Centro partija „Gerovės Lietuva“ (buvusi Lietuvos centro partija) pažeidė Lietuvos Respublikos politinių partijų įstatymo 19 straipsnio 10 dalį, pavėluotai (2019 m. gruodžio mėn., 2020 m. kovo mėn.) grąžinusi mokėtojams ar pervedusi į valstybės biudžetą 2019 m. vasario 21 d., balandžio 11 d., rugsėjo 16–18, 20 d., lapkričio 20 d. gautas nepriimtinas lėšas (iš viso 4 380 Eur).

2. Pripažinti, kad Centro partija „Gerovės Lietuva“ (buvusi Lietuvos centro partija) pažeidė Lietuvos Respublikos politinių partijų įstatymo 19 straipsnio 9 dalį, panaudojusi lėšas (4 030 Eur) iš neleistinų finansavimo šaltinių (įstatymo reikalavimų neatitinkančius nario mokesčius ir fizinio asmens auką) iki jų grąžinimo mokėtojams arba pervedimo į valstybės biudžetą.

3. Spręsti dėl surinktos medžiagos perdavimo Lietuvos Respublikos generalinei prokuratūrai.

4. Taikyti administracinę atsakomybę Centro partijos „Gerovės Lietuva“ pirmininkui už politinės partijos finansavimo tvarkos pažeidimus.

5. Rekomenduoti Centro partijos „Gerovės Lietuva“ pirmininkui imtis kontrolės priemonių, kad dėl gauto nario mokesčio priimtimumo būtų nustatyta per 5 darbo dienas, siekiant nepažeisti nepriimtino mokesčio grąžinimo terminų ir išvengti galimo neteisėtų lėšų panaudojimo.

Vedėja

Lina Petronienė

Vyriausiasis specialistas

Vytautas Vilys